

Betreft

Debat over afluisteren door de NSA en de rol van Nederland daarin, d.d. 9 april 2014

Amsterdam

7 april 2014

Geachte Tweede Kamerlid,

Aanstaande woensdag debatteert u met minister Plasterk over het afluisteren door de NSA en de rol van Nederland daarin. Een belangrijk debat, omdat het debat gaat over het op grote schaal ongericht afluisteren van burgers. Graag geef ik u enkele vragen ter overweging mee.

1. De geheime diensten van de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk verzamelen en analyseren op ongekend grote schaal informatie over het communicatiegedrag van onverdachte burgers. Voor zover dit betrekking heeft op gedragsgegevens¹, vindt de minister dit te rechtvaardigen? Is dat oordeel anders als de verzameling en analyse ook betrekking heeft op de inhoud van de communicatie?
2. De minister heeft meerdere malen aangegeven dat gegevens tussen de diensten op basis van vertrouwen worden uitgewisseld en dat de diensten geen uitspraken doen over de herkomst van de uitgewisselde gegevens. Doen de Nederlandse geheime diensten zelf onderzoek naar de herkomst van de gegevens die verstrekt zijn door buitenlandse diensten?
3. De Amerikaanse en Nederlandse diensten gebruiken op grote schaal gedragsgegevens². Het "nomadisch communicatiegedrag" zouden er aan bijdragen dat gerichte interceptie van telefonie of internet niet volstaat. Kan de minister toelichten waarom het op grote schaal werken met de gedragsgegevens van onverdachte burgers proportioneel, subsidiair, effectief en noodzakelijk is? Welke alternatieve middelen heeft de minister overwogen en waarom volstaan deze alternatieven niet?
4. Hebben de gegevens die door Nederland aan een buitenlandse dienst worden verstrekt ook betrekking op Nederlandse staatsburgers? Indien dat niet het geval is, hoe worden deze gegevens gefilterd? Worden de gegevens die de Nederlandse diensten aan de NSA verstrekt ook op basis van andere criteria gefilterd? Indien ja, welke criteria zijn dat? Worden ook de gegevens over het Koninklijk Huis verstrekt?
5. Uit de documenten over de NSA die de afgelopen negen maanden openbaar

1 Door het kabinet steevast eufemistisch "meta-data" genoemd.

2 Door het kabinet steevast eufemistisch "meta-data" genoemd.

zijn geworden, wordt duidelijk dat de NSA bijzonder veel waarde hecht aan het kunnen beschikken over oneindige hoeveelheden gegevens over het communicatiegedrag van burgers. In hoeverre geldt datzelfde voor de Nederlandse geheime diensten?

6. De Nederlandse en de Amerikaanse geheime diensten wisselen op grote schaal verzamelde gegevens uit. Kan de minister iets zeggen over de omvang tussen de beide stromen? Of op zijn minst, iets over de verhouding van die twee stromen?
7. Heeft het kabinet bij de Verenigde Staten aangedrongen op een betere afwegingen van de verschillende grondrechten, waaronder het recht op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer? Heeft het kabinet duidelijk aangegeven dat zo'n heroverweging noodzakelijk is voor vertrouwen in de Amerikaanse rechtstaat en democratie? Welke concrete en toetsbare toezeggingen hebben de Verenigde Staten gedaan?

Minister Plasterk stelde in Nieuwsuur dat bij de NSA de balans die er moet zijn tussen de bescherming van privacy en de bestrijding van terrorisme zoek is.³

8. De hechte samenwerking met enkele buitenlandse diensten is gebaseerd op het vertrouwen dat deze diensten mensenrechten respecteren en binnen de grenzen van hun eigen wetten opereren. De CTIVD is van mening dat het gewenst is om, in het licht van de onthullingen van de heer Snowden, te bezien of dat vertrouwen wel gerechtvaardigd is. Is de minister nagegaan of het vertrouwen in de Amerikaanse geheime diensten nog wel terecht is? Tot welke conclusie is de minister gekomen? Op welke criteria en informatie is deze beoordeling gebaseerd?

In Nieuwsuur zei minister Plasterk: "Ja [we kunnen samenwerken met een dienst die de hele wereld massaal aan het afluisteren is], maar we moeten in het kader van die samenwerking wel opnieuw definiëren hoe we daarbij met elkaar omgaan."⁴ De CTIVD schreef in haar meest recente rapport: "De Commissie constateert dat de AIVD en de MIVD in enkele hechte samenwerkingsverbanden verzamelingen (ruwe) gegevens uitwisselen. Hierbij wordt erop vertrouwd dat buitenlandse diensten mensenrechten respecteren en handelen binnen hun eigen wettelijk kader. De Commissie is van mening dat het in het licht van de onthullingen van de afgelopen periode gewenst is om na te gaan of dit vertrouwen nog steeds terecht is."⁵

In de kabinetsreactie op het rapport van de Commissie Dessens staat verder nog: "De aard en intensiteit van die samenwerking moet *mede* worden bepaald door criteria als de democratische inbedding van de desbetreffende dienst, het

3 <http://nieuwsuur.nl/video/569130-plasterk-over-de-nsa-en-afluisteren.html> [7"38]

4 <http://nieuwsuur.nl/video/569130-plasterk-over-de-nsa-en-afluisteren.html> [9"20]

5 Toezichtsrapport gegevensverwerking telecommunicatie, CTIVD, pagina vii.

mensenrechtenbeleid van het desbetreffende land, de professionaliteit en betrouwbaarheid en het karakter van de dienst.”⁶ [Nadruk van mijn hand.]

9. De hechte samenwerking met buitenlandse diensten is gebaseerd op het vertrouwen dat deze diensten mensenrechten respecteren en binnen de grenzen van hun eigen wetten opereren. Zijn dit volgens de minister de enige criteria en zijn deze criteria absoluut? Verandert de afweging met betrekking tot de samenwerking met een buitenlandse dienst waarvan bekend is (geworden) dat deze mensenrechten niet altijd accepteert als blijkt dat de gegevens die door deze dienst worden verstrekt waardevol zijn voor de Nederlandse diensten?
10. Mocht zo'n heroverweging leiden tot een ander standpunt ten aanzien van het vertrouwen in een buitenlandse dienst, zal Nederland dan zelfstandig hieraan consequenties verbinden of zal zij die consequenties afstemmen met andere partnerdiensten?
11. Op grond van artikel 59 Wiv 2002 hebben de hoofden van de Nederlandse geheime diensten een zorgplicht om te beoordelen of buitenlandse diensten in aanmerking komen voor samenwerking. Kan de minister iets zeggen of, wanneer en hoe vaak de daaruit voortvloeiende noodzakelijke heroverweging plaatsvindt?
12. Hoe beoordeeld de wet- en regelgeving in de Verenigde Staten waarmee de grondrechten van de Amerikaanse burgers wel, maar die van anderen, niet worden beschermd?
13. Wat vindt de minister van de door Obama aangekondigde maatregelen?
14. Is de minister op de hoogte van andere zaken waarbij de Nederlandse geheime diensten in meer of mindere mate betrokken zijn én die bij openbaar worden daarvan (bijvoorbeeld door een klokkenluider) bij de Tweede Kamer en de Nederlandse burger voor grote ophef zullen zorgen?

⁶ Kabinetsreactie rapport Commissie evaluatie Wiv 2002, 11 maart 2014, pagina 6.